

הַלְבוּת צִיצִית סִימָן יָד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ח]

על-פני צריף לזנה לקחתלה קדם התליה בנגד שיוציא בשפתיו בפרוש שתולה כל אלו הציצית לשם ציצית¹⁴.

14) וכן היא לשון השו"ע לעיל (סי' יא ס"א) לענין טויות חוטי הציצית, שיאמר 'לשם ציצית'. ולענין מצה, כתב בביה"ל לקמן (סי' תפ"ב ס"א ד"ה מי שאין לו) שיש לומר 'הריני עושה לשם מצה לצאת בה ידי חובה' [וראה עוד לקמן סי' תס ס"ק ג]. והחזו"א (קובץ אגרות ח"א אגרת י) נקט לשון 'לשם מצות ציצית'.

ולגבי הידוק קשר הציצית כשנמצא בבית הכסא, ראה מה שכתבנו לעיל סי' יא ס"ק סד.

[ביה"ל ד"ה לא יברך]

אף יש לזכות קצת, דיש פוסקים [הרש"ל ורד"ש ביו"ד בסימן ד] דפסיקא להו דלא אמרינן קלל הוכיח סופו על תחלתו¹⁵.

15) אמנם, לענין מי שטווה מעט מחוטי הציצית ואחר כך אמר שעושה זאת לשמה, כתב במשנ"ב לעיל (סי' יא ס"ק ו) שכיון שדין 'הוכיח סופו על תחלתו' ספק הוא, יש לצרף הדבר לענין ספק ספיקא, וכן משמע ממה שכתב לקמן (סי' לב ס"ח ד"ה בתחילת העיבוד) לענין עיבוד הקלף לתפילין.

[ביה"ל שם]

אף מכל מקום אפשר דאם שכח לבנו לשמה בעת התחיבה ובעת הקשר פנן לשמה, דיוכל לברך וכו', וצריף עיין¹⁶.

16) והחזו"א כתב (או"ח סי' ג ס"ק יא ד"ה במ"ב), שבזמנינו שאין לנו תכלת, אין צריך תחיבה לשמה כלל. אמנם, בקובץ אגרות (ח"א אגרת י) כתב שבשעת הטלת הציצית לנקב הבגד, צריך לומר 'לשם מצות ציצית'.

[משנ"ב ס"ק ט]

והמש"ל בה ציצית ומקברך לא הפסיד, כמו נשים שיכולות לברך על מצות עשה שהזמן גרמה אף שפטרותיה¹⁷.

17) מקור דבריו הוא ברמ"א לקמן (סי' יז ס"ב, ובסי' תקפט ס"ו). וכן כתב בביה"ל לקמן (סי' תכ"ב ס"ב ד"ה הלל) לענין ברכת ההלל, שנשים יכולות לברך. אכן הביא בביה"ל לקמן (סי' קצ"ד ס"ד ד"ה יטעום אחר) שדעת הדרכי משה (סי' תקפט) שכיון שלא נזכר שום רמז למצות תקיעת שופר בש"ס לנשים, יותר טוב היה שלא יברכו, אלא שלא נוכל למחות בידן על כך.

[משנ"ב שם]

וממילא יכול לצאת בו בשקת לרשות הרבים, דנזי הוא לכגד¹⁸.

18) ולענין אשה היוצאת בטלית המצויצת [דהיינו טלית שאין רגילין ללבושה כי אם למצודה], כתב לקמן (סי' שא ס"ק קנח) שלדעת המג"א חייבת חטאת, שכיון שאין אשה רגילה לילך בטלית כזו הרי זה כמשוי אצלה, וסיים שם שיש חולקים עליו.

[משנ"ב ס"ק יא]

וכיון שאי אפשר לו לברך אלא-אם-כן תהיה שלו, הוי קאלו נתנה לו במתנה על-מנת להחזיר¹⁹.

19) ולגבי שואל לולב מחבירו ביום טוב ראשון, הביא לקמן (סי' תרנח ס"ק ט) שתי דעות אם נחשב שנתן לו במתנה על מנת להחזיר או לא, ולא הכריע ביניהן, ומאידך הביא לקמן (סי' תרמט ס"ק טו) רק את דעת המג"א שהמשאיל לולב ולא פירש, מסתמא נתן לו במתנה על מנת להחזיר.

והטעם לכך שאין חוששים שמא אין הנותן יודע מסברא זו ולא נתן על דעת כך, ביאר בשו"ת עין יצחק (ח"א אהע"ז סי' לו אות טז) שדין זה הוא פשוט לכל, ולכן אפשר לסמוך על כך ולברך.

[משנ"ב שם]

אכל בטליתות של קהל כעין שלגנו המצויות בכתי-כנסיות²⁰, צריף לברך עליו לכלי עלמא²¹.

20) ולגבי טלית שנדרו אותה לקהל לצורך הש"ץ, כתב הפמ"ג (סי' תרצד א"א ס"ק ה) שאסור ליחיד לברך עליה, ואפילו רק לקחתה בלא ברכה הסתפק אם מותר, כיון שדעת הנדר ליתנה רק לש"ץ.

21) וכיון שמברך עליה צריך לבדקה, כמו שכתב לעיל (סי' ח ס"ק כב). עוד כתב בביה"ל שם (סי' ד"ה קדם), שאף לדעת הט"ז הסובר שבמקום טורח הציבור יש לסמוך על החזקה שלא נפסקו הציציות, מ"מ אין זה אלא בטלית שלו שבדקה בעצמו, מה שאין כן בטלית של קהל שמצוי הדבר שיהיו הציציות פסולות והכנפות נעקרות ממקומן, אפשר שאין ראוי לברך עליה, ואף לא ללבושה בלי בדיקה.

[משנ"ב שם]

משום דטלית של קהל אדעתא דהכי קנוהו מתחלה שכל מי שלובש אותו שיהיה שלו²².

22) ואף אם מוכן בנטילת טלית הקהל שלא לקנותה, מבואר לקמן (סי' תקפא ס"ק ו) שאינו מועיל.

הלכות ציצית סימן יד

כר באר הגולה

הרמב"ם שם **מכשיר**, **אבל (ח) *לא יברך עליו: ג' השואל מתברר טלית שאינה מציינת (ט) פטור**
מלהטיל (ס) בה ציצית כל שלשים יום, דקתיב 'קסותך' ולא של אחרים, אבל אחר שלשים יום
תכב (י) מדרבנן, מפני שנראית כשלו: ה' הגה ואם החזירו תוך שלשים יום וקלחו אינו מצטרף, רק בעיני
שלשים יום רצופים (נימוקי יוסף הלכות ציצית): *השאלה כשהיא מציינת, (1) (1) [יא] מברך עליה (יב) מיד:

באר היטב

עין ב"י מ"ש. והט"ז ס"ק ב עשה עצמו כאלו לא ידע את יוסף ותרץ מנפשה מה שתרץ הכ"י, ע"ש. וא"ל יתירם מבגד ונתור ונתנם בכונה בבגד, ד"ל דמניי בשבת, א"נ שנספק א' מראשיו ואם יתירם זה אסור לתנם בבגד כמש"ל סימן יב ס"ק ב: (ס) **בה ציצית**, ואם הטיל בה ציצית, כתבו תוס' והרא"ש דהמברך לא הפסיד, כמו נשים המברכות על מ"ע שהו"ג, מ"א: (1) **מברך עליה מיד**, דאדעתא דהכי השאלה לו שברך עליה. וכתב ט"ז: ג"ל דהא דמחייב ברכה הינו בטלית המתקנת למצות ציצית כמו טליתות של בהכ"נ, דקנה וראי לא מקנה לו אלא לעשות המצוה ולברך עליו, אבל במלבוש של ד' נפשות שאדם לובש בו דרך מלבוש אלא שמשטיל בו ציצית משום שיש לו ד' נפשות, השואל לברור מלבוש כזה אין השואל מברך עליו, דאין לנו ברור שהשאלה משום מצוה, דקמא למלבוש בעלמא השאלה לו.

משנה ברורה

ואם יתירם זה אסור לחזור ולתנם בבגד, כמש"כ בסימן יב: (ח) **לא יברך עליו**. אפלו אם (יג) לא עשה רק התחיבה בפניו שלא לשמה, וכל שכן אם עשה הקשר עליו שלא לשמה, דרש"י והרא"ש והתוס' סבירא להו דבעינן מדאורייתא גם כן תלה לשמה, וקרא דמעט עובר גלולים צריך אפלו ישאל עומד על גבו ולמחרתו לשמה, על-כן צריך לזהר לכתחלה קדם התלה בבגד שיציא בשפתיו בפרוש שתולה כל אלו הציצית לשם ציצית⁽¹⁴⁾, וכמו שכתבנו לעיל בסימן יא לענין טויה ושוזרה. ועין בבאור הלכה: **ג (ט) פטור**. והמשיל בה ציצית ומברך (ד) לא הפסיד, כמו נשים שיכולות לברך על מצות עשה שהזמן גרמיה אף שפטורות⁽¹⁵⁾; וממילא (טו) יכול לצאת בו בשבת לרשות הרבים, דהוה הוא לבגד⁽¹⁶⁾: (י) **מדרבנן**. ויברך עליה. ושוכר דינו כשואל (ע"ת שמוכח כן מתוס' מנחות מד ע"א ד"ה טלית וכו'). ובעטור מצאתי שכתב: ושכירות מספקא לן: (יא) **מברך עליה**. ויש (טו) מחמירין וסוברין שלא לברך אלא אם-כן נתן לו בפרוש במתנה על-מנת להחזיר. אף (יז) רב האחרונים מסכימים לפסק השלחן-ערוך, והטעם הוא, דהא אדעתא דהכי השאלה לשם ציצית עליה, ויכין שאי אפשר לו לברך אלא אם-כן תהיה שלו, הוי כאלו נתנה לו במתנה על-מנת להחזיר⁽¹⁸⁾. ולכתחלה בודאי יותר טוב לבקש מהמשאל שייתן לו במתנה על-מנת להחזיר ולא לעכובא. ודוקא (יח) אם שאל ממנו טלית המיוחד למצוה, אבל אם הוא בגד העומד ללבישה, ורק בינו שפחות רבו עושיין בו ציצית ולא נעשה בשביל מצות ציצית, וכן אם שאל טלית (ט) לעלות לתורה או לעבר לפני התבה או לדוכן, שאינו אלא משום הפבור, אין מברכין עליו, דאולי היה רצונו להשאילו רק למלבוש אחר ולא להקנות לו. ויש חולקין בזה (כ) וסבירא להו דבכל גוני מברכין. על-כן כתב בדרך-החיים דיותר טוב שיכון בכל אלו שלא לקנות, כדי שלא יצטרך לברך לכלי עלמא, לברר מהטלית ששאל בעת התפלה לצאת בו. וכל זה בטליתות של איש פרטי, אבל בטליתות (כא) של קהל בעין שלטנו המצויות בכת"י-בגדי⁽¹⁹⁾, צריך לברך עליו לכלי עלמא⁽²⁰⁾ אפלו בשלובשו רק לעבר לפני התבה או לעלות לתורה, משום שטלית של קהל אדעתא דהכי קנוהו מתחלה שכל מי שלובש אותו שהיה שלו⁽²¹⁾ כמו באתרוג. ועין מה שכתבתי בבאור הלכה בשם השערי אפרים: (יב) **מיד**. עין סימן תרנח סעיף ה לענין לולב ובפריימגדים שם,

שערי תשובה

עבט"ז. ומ"ש שהט"ז עשה עצמו כו, כ"כ בכריי"וסף בשם יד-אחרו, וכתב שהמקצו ב"ט"ז יראה קצת טויה מהכ"י, אפ"י שהכל הולך אל מקום אחר, ע"ש. ומ"ש בשם המג"א דמניי בשבת, הקשו ע"ז דהא בש"ע כתב אם אין ציצית אחרים. ועין בירד אפרים שיש להגיה "סמוך לשבת", וכן ראיתי מיהים כן, וד"ל דבאחרים יש לומר שיצטו רק קשר ולחלא אחת, אבל לתתיו אלו שצריך מתוך ולחזור ולקשר ע"כ קשר וחלוא, לזה אין פנאי. ועין במח"ב שכתב בשם קצת רבנים שתרצו שגם בחל משפחה, כשיצטרך זמן תפלה. ומ"ש חכם אחד דיש לחש שקא נתקללו וישאר בלא מצוה כלל ולקח מוטב לסמוך על הרמב"ם, וליקא, בינו דבחל יכול לעשות אין חשש שפסדו, ומוטב לעשות המצוה לכו"פ, ע"ש. ולפי דבריו יש לומר דבסמוך לשבת אף אם יש פנאי צדון לתתיו ולחזור ולקשר מ"מ בינו שא"י לעשות במתוך שוב אין לעשות כן, שיש לחש שעל-ידי שיחיר אותם שלא במתוך זיהו נספדים. וע"ש במח"ב עוד ש"ל דמניי בציצית דקים ובלויים שהם קרוכים להפסד אם יתיר אותם, ע"ש: [1] **מברך**. עבט"ז.

באור הלכה

הכל מצוה אחת היא, הלא בענינו נמי כל הדי' ציצית מצוה אחת היא דמעבדין זו את זו. אף אם יאמר בפרוש קדם התחלת התלה דכל הציצית שיתלה אחר-כך יתנה הכל לשם ציצית, הוה לא צריך לכל זה, וכנ"ל בהחלת סימן יז בבאור הלכה, ע"ש: * **לא יברך עליו**. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו אפלו אם לא היה רק התלה שלא בכונה⁽¹⁾. הנה לכאורה היה מקום לומר דדוקא אם עשה קשר, לפי מה שכתבו הפריימגדים בשם הלבוש טעם על הא דקדמו לן בסימן יז אף ש"ל דדוקא אם עשה קשר, דהקרא ד"גדלים מעשה לך" משמע משנעשה גדיל, על זה דרש"י וקשה ולא מן העשירי, אם-כן ממילא הוה הדין נמי למאי דדרש"ינן "מעשה לך" לשם חובך דאשתלת הציצית בבגד גס-כן קא' לפרוש רש"י והרא"ש דוקא אם עשה גס-כן קשר וחלוא, דמאי שנא. אבל מדרכי הבית-יוסף בדברו המתחיל כשב הרמב"ם וכו' אלקא תלה לשמה בעינו וכו', ע"ש, מוכח דהקרא דהתחיבה בפניו לבר גס-כן בעינן שיהא לשמה; ואסר לברר מצוה כן יותר בהקרא בחופפות מנחות דף מב ע"ב ד"ה תקועים כו', עין שם. אף מכל מקום אפשר דאם שכח לכוין לשמה בעת התחיבה ובעת הקשר כוון לשמה, דיחיל לברך, דנאמר הוכיח סופו על תחלתו, ואנאי הוה דהקצין דלא שרף בזה הוכיח סופו על תחלתו; ואף דהוה גופא ספקא הוא, כמו שכתב הגר"א לעיל בסימן יא סעיף א, וכמו שפסק הרמב"ם פרק ב במחשיתו ופרק ד מהלכות וכו' ופסקה, הא יש עוד בזה ספקא דאולי תלה בתרמכים דלא בעינן לשמה, וגם דאולי בזה ספקא לשמה קא', וכ"ש דספקו כן, עין במשכנות-יעקב סימן כ ובאמצות-החיים. אף יש לדחות קצת, דיש פוסקים [הרש"ל ורישה ב"י] דבסימן ד' דסבירא להו דלא אמרינן כלל הוכיח סופו על תחלתו⁽¹⁶⁾, וצריך עיון⁽¹⁶⁾. ולעיל דמסתפינא יתיי אומר מלתא חתמא בענינו, דעקר שלגתה הרא"ש על הרמב"ם הוא באם ישאל הטיל הציצית בבגד. ישאל אחר שבקש אותו להטיל בחובו אלו החוטין, ואלה הרמב"ם בשר אף בזה, דאם קא מברך דמפוטל הטלית בבגד וברחיל וכו' ציצית בבגד דמניי דהטיל בבגד ישאל, דמשמע בבגדא מנחות מב ע"ב מלשנא בתרא דרב: ונעשו להם" אחרים. ונלשון היר"ף בזה "מנין ללוקח ציצית מן העברי וכו'" לא אכין, ותמנה על המפרשים שלא העירו בזה; ואולי דבסבת היר"ף דהני תרי לשנא לא פליגי, ועל-כ"ל פנים כל הפוסקים סביר דבכל גוני פסול על-ידי גברין. ונוכל לאמר בזה דבסבת הרא"ש הוא, דהוה וישאל השני לא כן בהטלתו לשם ציצית, רק סתם לקים בקשתו של ראשון שבקש ממנו להטיל אלו החוטין בתוכו [גויה] ואין הכי נמי דאם היה מבקש ממנו בפרוש שישל אלו החוטין בתוכו לשם ציצית דקשר לכלי עלמא, וכדלעיל בסימן יא סעיף א' שו"י לי ציצית לטלית; ולכאורה אפלו אם היה אומר לו סתם: הטיל לי ציצית אלו לטלית, דקשר, וכמו שם בטו"ז לי ציצית לטלית, ונחלק ביניהם, ע"כ הג"ח. אבל אם הוא בעצמו הטיל בסתם חוטי הציצית בבגדו, אפשר דגם הרא"ש בזה סתמא לשמה קא', דלמה הטיל אלו החוטין בבגדו אם לא לשם ציצית, ובכפס כאלו הטליתים שלטו שם מיוחדין בעת קנינתן רק לקים בהם מצות ציצית, בודאי אחר-כך כשהטיל בהו חוטי הציצית לשם ציצית הטיל בהו, ודומיא דמאי דהביא המגן-אברהם בסימן תקסט

שער הציון

(יא) עין בבאור הלכה: (ד) מגן-אברהם: (טו) עלת-תמיד: (טז) רש"ל ט"ז: (יז) מגן-אברהם: (יח) מגן-אברהם: (יט) ע"ש. וכל זה כתבתי רק להצדיק המנהג שלא נהגו לזהר בזה, אבל כל ראה שמים יתמיר על עצמו להיות זהיר להוציא בשפתיו בפרוש שהוא אומר לשם ציצית: * **השאלה כשהיא מציינת וכו'**. עין במשנה ברורה בסוף סעיף קטן יא מה שכתבנו לענין טלית שהקל דאדעתא דהכי קנוהו וכו', כן פתב בדרך-החיים. ותמנה לפה צריך לזה, הלא הטלה רבה כתב דהו כטלית של שפניו ונתפאר בסעיף ה דתמכת, וכן אימא בפרק כ' בהלכות ציצית בסימן תתקנ; ויותר מזה, ששטרפדי כתב

הלכות ציצית סימן יד

ד *מתר לטל (י) [1] (יג) טלית חבירו (יד) ולברך עליה, ובלבד (ט) שיקפל אותה אם מצאה מקפלת: הגה והוא הדין בתפלין (י"ג פרק הספינה). אבל אסור ללמד מספרים של חבירו (טז) בלא דעתו, דחשיבן שמא יקרא אותם (ט) בלמודו (י"ג הלכות קטנות): **ה** *טלית (יז) של (י) שתפין (יח) תיבת בציצית, דכתיב על פנפי בגדיהם:

באר היטב

ע"כ ט"ז. ויש"ל פסק, דראוי לכל ירא שמים שלא ללבוש טלית שאינו שלו, ואם אין לו טלית אחר ילבושו בלא ברכה, כי הברכות אינן מעבדות. עוד פתח, דאפלו לדעת המכרכין על טלית שאולה הינו הטלית ששובש בעת התפלה עם הנחת תפלין, אבל מי ששובש כדי לעלות לתורה או לירד לפני התורה, בודאי אין לברך עליו. ודעת הרא"ש בהלכות ציצית דהעובר לפני התורה מברך, וכ"ה בפסקי תוספות במקוחות סימן קס"א דכהנים המתעטפים בטלית שאינו שלהם כשעולין לדוכן מברכין, וכ"כ המ"א ואלהו זוטא. גם בתשובת שער"אפרים סימן יט ובתשובת בית"אצקב סימן קיד פסקו דלא להתיר"ל, ע"ש. וט"ז הסכים עם מהר"ל ופסק שלא לברך על טלית שאולה והמחבר יד אהרן סוחר הראיות של הט"ז, ע"ש. וצ"ע בס' בני"חיא. וצ"ע בספר אליהו ובה הביא פשה שו"ת לרחות דברי מהר"ש"ל ופסק לברך אפלו בטלית שאולה אף לעלות לתורה. שאלה: אם מחזיב אדם להשאיל טלית שלו למי שדר בכפר כדי שהוא יצטרף לשאל טלית מאחרים בעירו? פסק בתשובת בית"אצקב סימן קיד דאין מחזיב להשאיל טליתו לאחר והוא יברך על טלית שאולה, ע"ש: (י) טלית חבירו. באקראי, אבל בקביעות אסור, ב"ח. וכתב רש"י, דאסור לקח אותו מכהכ"נ לבית או איפקא: (כ) שיקפול. אפלו שלא כסדר קפולו הראשון. וכתב אפלו אין מקפלו כלל שרי, מ"א, ע"ש. וכתב רש"י, דאסור לקח אותו מכהכ"נ לבית או איפקא: (טז) בלמודו. ואפלו באקראי אסור ללמד בהם. וצ"ע בח"מ סימן רצ"ב סי"כ בהג"ה דנבארא אצל ת"ח ספרים מותר ללמד בהם ולהעתיקם אם אין לו כיוצא בהם, וכתב ט"ז: וה"ה במשניו אצל ת"ח, ובסמ"ע פתח ב"ש: אם המפקיד מקפיד ע"ז אסור, אבל הש"ך שם חולק עליו וכתב דשרי, ע"ש, וכתב המ"א: דברי הש"ך נראין כפי"ה דברי המורכ"י, אבל מ"ש הבי"ב כאן בשם הפוסקים משמע דמרי שואל שלא מדעת, ע"ש: (י) שתפין. כסות השתפין עם העובדי'מרכיבים אינו חוב בציצית, ע"ש. ודמשק אלעזר בפרק ראשית הגז דף תכז ובגין"הרן:

שערי תשובה

וע"כ מ"ש פנה בקנטוס שערי"אפרים שעל הלכות קריאת התורה שער י סעיף ח ובפתחי"שערים שם. ומ"ש מתשובת בית"אצקב, ע"ש שהביא מדין אחרון המבאר הט"ס תרנ"ח ששובש שישלחנו לקהל, וכתב פנה חלוקי דינים פנה, וגם למרן קשה: כ"ה ומג"א שהקשו מאחרוג על ציצית, וע"ש ביראפרים סי' תרנ"ח מ"ש פנה: [1] טלית חבירו. עב"ש בשם רש"י. וע"ש ט"ז דהרש"ל ס"ס בה דהינו קשהויה במקום קטנה, ע"ש, ור"ל דאם לא הניחו במקום קטנה סימן לברך שאינו מקפיד על מקומו ורשוחו. ואמנם דעת רש"י בכל טלית ששובש בלא דעת חבירו לא יברך, ומכ"ש פנה נראה דאף מי שזנחה כששובש במקומו לברך, פנה שמוציאו חוץ למקומו לפי שבעל הטלית לא הקפיד להניחו במקום קטנה, לא יברך עליו:

משנה ברורה

ומזה נלמד לענינו גם כן דצריך להחזירו להנותן בנמונ²⁸¹, הינו אם היום יצא בו בעליו, ושיב לו על-כ"ל פנים למחר קודם התפלה כדי שיהיה לו בעצמו גם כן בפה לצאת; ואם לא החזירו לו והנותן אין לו טלית אחר, נראה דנצטרך המתנה למפרע ולא קרינא בה 'בסתף' וראף שיש לו טלית'אקטן, מכל מקום מסתבא דאדעתא דהכי לא נתן לו, דלא כמו שקכת בספר נתיב"חיים. גם נתבאר שם דאחר שביצא בו צריך לחזר ולתנו לבעליו במתנה כדי שיהיה של בעליו²⁸⁴, שהרי נעשה שלו²⁸⁵, ופשוט דהכי נמי בענינו. נראה לי פשוט דאם נתקלקל הטלית או אחת מציציותיה אצל השואל, אף שהיה עלי'די אנס, סוף ד החזירו לו כמו שלקחה, אינו יוצא בהמתנה, ע"ש בסימן תרנח סעיף ד ובחודשי ר' צקיקב איג"ר שם: **ד** (יג) טלית חבירו. פרוש, שלא מדעתו, דניחא לה לאיניש דלעבד מצנה בממונה²⁸⁷. ונדקא (כז) באקראי, אבל בקביעות אסור²⁸⁸; ואפלו באקראי, ונדקא באותו מקום²⁸⁹, אבל להוציאו מביתו לבית'הנכנסת או איפקא אסור, דאפשר שמקפיד עליה³⁰¹ והוי גזל. וע"ש בפר"מגדים שקכת דבכל גו"י ראוי להזר בשבעליו עמו שישאלנו, ואין סומכין על החוקה במקום שיכולין לבררו בקל, וכל-שכן אם יודע בו שהוא מקפיד³¹: (יד) ולברך עליה. ע"ש במגן'אברהם³². וע"ש בנרד"החיים שקכת דיותר טוב שיכונן שלא לקנות ולא יברך³³: (טז) שיקפול אותה. (כז) קפולו הראשון, וכתב רש"י אפלו אפלו לא קפולו הראשון³⁴. והמגן'אברהם מקל בשבת שלא לקפל פל³⁵: (טז) בלא דעתו. אפלו (כז) באקראי בעלמא, דחשיבן שמא יקרא בהו הרבה עד שיתארו ע"מ מרב המשמעות³⁶. והעולם נוחין ששמוצאין סודר'תפלה או מתווך בבית'הנכנסת שלוחקין אותו כדי להתפלל בו, ואינו יודע התר לזה³⁷, דמאי שנא סודר מספרים [פמ"ג]: **ה** (יז) של שתפין. וטלית של שתפנות נכרי וישאל או איש ואשה, תיבת בציצית ולא יברך עליה³⁸; ארצות'החיים, דלא כדמשק אלעזר, ע"ש: (יח) תיבת. ואיני שחברו מרצה שלף חבירו בו, והוא בלי ציצית, חוב לעשות

כפרוש ולא צריקא לקח דכתב הרשב"ם בא"ביתרא קלו, ורצונו לומר באחרון דאדעתא דהכי וכי, דבנה הלא גם בטלית של שתפין תכת. ואולי טעם הנרד"החיים דפעמים העיר גדולה מאד ולא ימטי שזה פרושה לכל חר, וע"ש בפרש רש"י בספ"ה כו ע"כ ד"ה כל האנחה, ע"ש. ובספר שערי"אפרים כתב דיותר טוב לקח טלית שאולה בעת עלינו לתורה מלכת טלית הקהל, שבטלית הקהל נכנס לכלל ספק שמא מחזיב לברך; ואם לקח טלית הקהל ורצה לברך, וכן אז שרצה ללבוש לשם מלבוש של ציצית, וצטרף בו ראשו כמו בשחירת, ואין צריך אז לעמוד מעטף שעור הלוח ד' אמות וכי, ואם אינו רוצה לברך עליו לא יעטף ראשו כלל רק עטפת הגוף קדי; ונתן טעם לדבריו בהפתחי"שערים שלו וזה לשונו: בטלית הקהל יש לברך עליו כמו בטלית של שתפין; ומכל מקום נראה ונדקא כשמעטף בו ראשו כדרך ציטפת שחירת, הא בלאו הכי אין לברך, אף שיש דעת קצת פוסקים החולקים על זה וסבירא להו דיעטף הגוף סגי, מכל מקום אין פנחיה להתעטף כלל רק לבישה לשעתו משום כבוד בעלמא, לא קרינא "אש תתסה פה" בעטוף ארעי פנה; ואף שטלית שלו, אם נזנח בהול שראוי יכול להתעטף בו ממש ונותנו על הכתפים לברך לשעה קלה בשעת הקריאה ודעתו להסירו מיד, צריך עיון בכהאי גוונא, עד כאן לשונו. ודבריו חלשים במקצת, דהלא הסכמת השלחן צריך לעיל בסימן ח דהעטוף אינו לעכובא, וגם טעם השני שלו מרש"ל ומגן' אברהם ואלהי נבה ושאר אחרונים משמע דבכ"ג שלו בודאי חוב לברך, ולא חלוק כלל בין אם מעטף ראשו או לא, משמע מדבריהם דבכל גו"י חוב על-ד"י לבישה זו בציצית, מכל מקום מה שקכת בשערי"אפרים הג"ל דיכונן אז בלישתו לשם מלבוש של ציצית ולא לכבוד בעלמא, דבריו נכונים מאד ומניא מטעם אחר, דהלא קומא לן בסימן ס סעיף ד דמצות צריכות פנה ולעמובא אחר, כמבאר שם וכמו שקכת בסימן ח במשנה ברורה סעיף'אקטן יט, ע"ש. אמר"ק מצאתי חבר להשערי"אפרים, והוא מה שקכת באר היטב בסימן יח ס"ד בשם הל"ה'חמודות דהמתעטף מפני כבוד הצבור אין מברך²⁸⁶, ומסתמא נעמו כמו שקכת השערי"אפרים דאפשר דזה אינו נקרא לבישה המתקבת בציצית. וע"ש מגן'אברהם סוף סימן יט במה שקכת בשם התוספות וצריך עיון: * מתר לטל טלית חבירו וכי. שאלה: אם מחזיב אדם להשאיל טלית שלו למי שדר בכפר כדי שהוא יצטרף לשאל טלית מאחרים בעירו? פסק בתשובת בית"אצקב בסימן קיד דאין מחזיב³⁸ להשאיל טליתו לאחר והוא יברך על טלית שאולה, ע"ש: * טלית של שתפין תיבת וכי. ע"ש במשנה ברורה במה שקכתנו; ואיני שחברו מרצה וכי, והוא מהספרי'מגדים;

שער הציצית

(כז) ב"ח ומגן'אברהם: (כז) קנסת הגדולה: (כז) פרי"מגדים:

הלכות ציצית סימן יד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יב]

ומנה נלמד לענינו גס"בן דצריך להסיר את הציצית במונה⁽²⁷⁾ וכו', צריך לחדר ולהניח לבצעו במונה כדי שיהיה של בעלים⁽²⁴⁾, שהרי נעשה של⁽²⁵⁾.

23) ואם מחל הנותן על תנאו תוך הזמן, ואמר הריני כאילו התקבלתי, כתב לקמן (סי' תרנח ס"ק טו) שהחיי אדם הסתפק בזה, והביא שם שבמאירי כתוב שמועיל. אולם אם אמר כן לאחר הזמן, כתב בשע"צ שם (סי' קט) שאינו מועיל, כיון שלא התקיים התנאי, וממילא התבטלה מתנתו והתבטלה מצותו.

24) ואם החזיר המקבל בסתם ולא פירש לשם מתנה, כתב בשע"צ לקמן (שם ס"ק כז) שמועיל, כיון שאומדנא דמוכח הוא, שהרי אם לא כן לא יצא למפרע ידי המצוה, ומשום כך הרי הוא כאילו פירש. ורק אם מחזיר להדיא שלא לשם מתנה, אינו מועיל, וכתב שם שכן הובא ברא"ש (סוכה פ"ג ס"ג ל) בשם בעל העיטור.

25) אמנם, אף על פי שהמקבל לא יצא ידי חובתו אם לא חזר והקנה לבעלים, שהרי לא קיים תנאו, מ"מ הבעלים יכולים לצאת ידי חובתם בציוור כזה, שהרי כיון שלא התקיים התנאי, התבטלה המתנה למפרע, וכאילו לא נתנו לו כלל, וכמו שכתב לקמן (שם ס"ק כ) לענין ארבעת המינים. ועיין שם שכתב שמלשון הרמ"א שם משמע לא כן, והניח בצ"ע.

[ביה"ל ד"ה שאלה]

והוא מה שכתב בקאר היטב בסימן יח ס"ק ד בשם הל"ה המודות דהמתעטף מפני כבוד הצבור אין מקור⁽²⁶⁾.

26) שם מדובר על האומר קדיש יתום לפני התיבה, שכתב הל"ה המודות שיתעטף מפני כבוד הציבור ולא יברך עליה, והובאו דבריו במשנ"ב לקמן (שם ס"ק ה).

[משנ"ב ס"ק יג]

דניחא לה לאיניש דלעבד מצוה במונה⁽²⁷⁾ וכו', אכל בקביעות אסור⁽²⁸⁾; ואלו באקראי, דוקא באותו מקום⁽²⁹⁾, אכל להוציא מביתו לבית הכנסת או איפקא אסור, דאפשר שמקפיד עליו⁽³⁰⁾ וכו', וכל שפן אם יודע בו שהוא מקפיד⁽³¹⁾.

27) ואפילו אשה, במצוות שאינה מחויבת בהן, כתב בשו"ת אגרות משה (אור"ח ח"ב סי' ק) שיכולה להשתמש בחפציו של האיש בלא ידיעתו, כיון שעל כל פנים מקיימת מצוה בכך, ואף על כך נאמרה החזקה שניחא ליה לאיניש דלעבד מצוה בממוניה.

ולהשתמש בחפץ של קטן שלא בידיעתו, לצורך מצוה, כתב בשו"ת אגרות משה (שם סי' קז) שמותר, משום שגם הקטן ניחא ליה דלעבד מצוה בממוניה.

28) מקור דין זה הוא הב"ח, ושם כתב שמותר להניח תפילין של חבירו דוקא באקראי, אבל בכל יום אסור. ובנוטל לולב של חבירו, כתב המשנ"ב לקמן (סי' תרמט ס"ק לד) בשם הפמ"ג שמותר ליטלו דוקא פעם אחת, אבל כל שבעת הימים יתכן שמקפיד ואסור.

29) ואם הטלית מונחת במקום המוצנע, כתב הערוך השלחן (סי' ב) שאסור לקחתה משם אלא אם כן הוא יודע בבירור שהבעלים אינו מקפיד.

ובטעם הדבר שהמוצא טלית המונחת בבית הכנסת יכול לתלות שהמשאיר טליתו שם אינו מקפיד על השימוש בה, אף שבדיני ממונות אין הולכים אחר הרוב, כתב בשו"ת אגרות משה (אור"ח ח"ה סי' כ אות א) שהוא משום שתולים שכל האנשים אינם מקפידים על כך, ולכן יכול להתעטף בה.

30) ואף בלא חשש גזל, כתב הרמ"א (ח"מ סי' קסג ס"ו) שאין להוציא מבית הכנסת טלית או ספר בלא רשות בעליהם, שכן נמצא בתקנות קדומות שלא לעשות כן.

31) ובאופן זה, כתב לקמן (סי' תרמט ס"ק לד) שאסור מדינא ליטול שלא מדעתו.

[משנ"ב ס"ק יד]

עין בקונ"א אברהם⁽³²⁾. ועין בדר"ה התיים שכתב דיותר טוב שיכנין שלא לקנות ולא בקרן⁽³³⁾.

32) דבריו (ס"ק ח) מבואר, שטלית ששאלה שלא מדעת בעליה, אין הסברא של ניחא ליה לאיניש דלעבד מצוה בממוניה מחשיבה אותה כמתנה על מנת להחזיר [וכמו שכתב המשנ"ב לקמן (סי' תרמט ס"ק לג) לגבי לולב, שביום הראשון שצריך להיות לכם, לא מועילה סברת ניחא ליה וכו'], מ"מ כתב המג"א שמותר לו לברך עליה, כמו שכתב (סי' ה) לגבי השואל טלית שאינה מצויצת שפטור מלהטיל בה ציצית, ומ"מ אם הטיל בה מברך עליה כמו נשים המברכות על מצוות שהזמן גרמן שפטורות מלקיימן.

33) והטעם שלא יברך מבואר בדבריו, שאין זה דומה לטלית שאולה שהטיל בה ציצית שמברכים עליה, כיון שכאן מדובר שגם החוטים שאולים, והרי זה כמו אתרוג שאול שאין מברכים עליו.

[משנ"ב ס"ק טו]

ובשבת לקפל אותה ולא קפולה הראשון⁽³⁴⁾. וקונ"א אברהם מקל בשבת שלא לקפל כלל⁽³⁵⁾.

34) וטעם הדבר מבואר בשו"ע לקמן (סי' שב ס"ג ובמשנ"ב שם ס"ק יד-טו) שאסור לקפל בגד בשבת משום שנראה כמתקן מנא. ואם לא מקפל כקיפולה הראשון, כתב שם (סי' יח) שמותר, משום שאין לקיפול כזה שום קיום ואינו כמתקן כלל. וראה עוד לקמן (שם ס"ק יח) מה שכתבנו עוד בזה.

35) ובטעם הדבר כתב המחצה"ש (ס"ק ט, וסי' שב ס"ק ו), שיכול הנוטל לחשוש לדעת הסוברים (לקמן שם ס"ג) שאין היתר לקפל אף שלא כקיפול הראשון, שאף על פי שלא נפסק כדעה זו, מ"מ ניחא ליה לבעל הטלית שלא יעשו אחרים איסור בגללו לשום דעה, דבר שאין לו הפסד כי אם מועט ביותר. אמנם אם היתה הטלית לבנה והדשה שעדיין לא נתבבסה, ורצה הבעלים להתעטף בה באותו היום, מבואר לקמן (שו"ע שם, ובמשנ"ב שם ס"ק יג ו-יז) שלכל הדעות מותר לקפלה בשבת במקום הקיפול הראשון.

[משנ"ב ס"ק טז]

אפילו באקראי בעלמא, דחשינן שפא יקרא ביה הךב עד שיתקדעו מרב המשמוש⁽³⁶⁾.

36) ובטעם הדבר כתב בשע"צ לקמן (סי' תרמט ס"ק ל) שהוא משום שאין שיעור ללימוד, ולכן אסור אפילו באקראי בלבד.

[משנ"ב שם]

שלוקחין אותו כדי להתפלל בו, ואיני יודע הדר לזה⁽³⁷⁾.

37) ולענין סידורים הנמצאים במקומות של רבים, כגון בכותל המערבי וכדו', דעת הגרש"ז אויערבך (משנ"ב ביצחק יקרא) שאף אם רשומים בהם שמות וכתובות של אנשים, מסתבר שמותר להתפלל בהם, מפני שככל הנראה דעת אותם אנשים לנדב סידורים אלו לצורך הרבים. וכעין זה הובא בספר דינים והנהגות המשך בעמוד הבא